Prefață

De ce acest manual? Există deja zeci de lucrări care se străduie să ofere o imagine asupra lingvisticii romanice, încît s-ar crede că, în mod esențial, această disciplină există prin manualele și prin lucrările ei introductive. Cu ocazia unui seminar ținut la Universitatea din Jena, în 1997, marea tradiție a manualelor de lingvistică romanică ne-a determinat să întreprindem o analiză comparativă a vreo cincizeci dintre acestea. Acel curs avea ca obiect istoria disciplinei și nu era nicidecum inspirat de voința de a redacta un nou manual. O astfel de idee nu ne-a venit decît ca urmare a viilor luări de poziție ale studenților, întrucît nici o lucrare nu reflecta de o manieră echilibrată diferitele aspecte ale disciplinei:

- variația – fundamentală în romanistică,
- structurile și istoria internă a diferitelor domenii ale limbii (fonetică, morfologie, sintaxă, lexic),
- istoria externă de-a lungul a două milenii de transformări lingvistice,
- aspectele metodologice, precum filologia sau istoria disciplinei.

Doar marile manuale (*Lexicon der Romanischen Linguistik* [LRL] și *Romanische Sprachgeschichte* [RSG], avînd tăria mai multor mii de pagini, acopereau toate aceste aspecte. Pe baza analizei manualelor existente, am construit, așadar, un 'plan ideal' al elementelor constitutive ale disciplinei și, de-a lungul mai multor ani, am redactat diferitele capitole pe care acest plan le cerea. Am încercat să lăsăm deoparte preferințele personale, precum și temele de cercetare care ne preocupaseră pînă atunci.

Ideea de plecare a fost aceea de a scrie capitolele plecînd doar de la cunoștințele la care apelăm spontan în practica disciplinei, fără a integra, în primul moment, datele altor lucrări, într-un sens, utilizînd propria memorie ca pe un filtru. În schimb, am pus accentul pe coeziunea ansamblului diferitelor capitole, pe relațiile care se stabilesc între diferitele domenii ale limbajului și studiul acestuia, asupra gradului de interes al chestiunilor tratate. Am dorit să propunem o imagine de ansamblu, construită în linii generale, spre a

BDD-B177-2 © 2008, 2012; 2014 (trad.) Armand Colin; Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:33 UTC)

putea permite studenților să-şi reordoneze cunoştințele specifice formării lor într-un cadru general dotat cu coerență.

Redactarea acestui manual s-a dovedit a fi mult mai îndelungată decît am prevăzut: pe parcursul a aproape zece ani am scris diferitele capitole, după prima redacție integrînd referințele, exemplele şi ajustările extrase din bibliografia secundară. În anumite domenii, cunoştințele noastre s-au dovedit a fi insuficiente şi, înainte de a scrie, a trebuit să parcurgem, cu deplină umilință, învățături complementare. Totodată, în ciuda intențiilor noastre prime, în mai multe rînduri, am propus noi interpretări, mai cu seamă în lingvistica variațională, în semiotică, în structurarea generală a domeniilor limbii şi a istoriei externe, precum şi în interpretarea istoriei disciplinei.

După publicare, am utilizat manualul în învățămîntul universitar, cum am făcut-o şi anterior cu versiunile parțiale şi preliminare. De asemenea, am dezbătut cu numeroşi colegi cu privire la calitățile şi la defectele sale şi am putut profita de o duzină de referate, adesea minuțioase şi mereu bogate în contribuții (*cf.*, în ordine alfabetică, cu indicarea locului de publicare):

M. Aprile, *Lingua e stile* 43 (2008), p. 154-161;
M. Barbato, *Medioevo Romanzo* 31 (2007), p. 448-450;
J.-P. Chambon, *Bulletin de la Société de Linguistique de Paris* 103 (2008), p. 258-265;
L. Fesenmeier, *Zeitschrift für französische Sprache und Literatur* 119 (2009), p. 287-294;
H. Goebl, *Vox romanica* 66 (2007), p. 212-219;
G. Holtus, *Zeitschrift für Romanische Philologie*, 124 (2008), p. 599-602;
K. Klingebiel, *French Review* 82 (2008), p. 443 şi urm.;
J. Kramer, *Zeitschrift für Romanische Sprachen und ihre Didaktik* 3 (2009), p. 123-133;
S. Pfänder, *Revue de Linguistique Romane* 71 (2008), p. 213-216;
F. Rainer, *Romanische Forschungen* 120 (2008), p. 402-404;
F. Sánchez Miret, *Rivista de Filología Española* 87 (2007), p. 408-412;
D. Trotter, *Journal of French Studies* 18 (2008), p. 245 şi urm.

Numeroasele încurajări din partea studenților noştri de la Strasbourg şi de la Zürich, precum şi primirea favorabilă din partea colegilor noştri ne-au determinat să întreprindem a doua ediție.

BDD-B177-2 © 2008, 2012; 2014 (trad.) Armand Colin; Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:33 UTC)

Aceasta corespunde unei rescrieri complete a părții introductive şi a primelor două părți, în vreme ce ultimele două părți, mai scurte, nu au suferit decît o revizie în profunzime. Am încercat să armonizăm mai bine diferitele părți, să ne îngrijim mai mult de elementele de detaliu ale structurii argumentative, să integrăm contribuțiile însemnate, recent achiziționate în domeniu, şi să facem lucrarea mai accesibilă publicului studențesc.

În ciuda voinței de obiectivare a practicii noastre ştiințifice, lucrarea de față reprezintă, în mod inevitabil, o luare personală de poziție: ea propune o privire particulară asupra disciplinei, organizată conform unei anumite abordări, orientată prin alegeri definite şi determinate de convingerile proprii unui individ. Cu toate acestea, utilizarea în învățămînt a acestui manual a arătat că el permite studenților motivați să înțeleagă coeziunea generală a disciplinei noastre. Desigur, textul este dens şi solicitant pentru o introducere; tocmai datorită acestui fapt, însă, el permite o învățare intensivă, cu păstrarea calităților sale de unic volum, față de manualele în mai multe volume.

Într-un cadru de învățare organizată, aşadar, începătorii pot folosi cu profit acest manual. Ca lectură individuală, el se adresează deopotrivă studenților avansați şi cercetătorilor disciplinelor conexe, acelora care ar dori să dobîndească cunoaşterea marilor direcții de cercetare în lingvistica romanică.

Lucrarea este complementară la manualul lui Carlo Tagliavini, nedepăşit în ceea ce priveşte domeniile – mai restrînse – pe care le tratează, şi la cel al lui Pierre Bec, care rămîne de neînlocuit în ceea ce priveşte prezentarea textelor comentate din diferitele limbi romanice. De altminteri, manualul acesta are şi rolul de a îndemna către apelul la marile manuale pe care, de altfel, se întemeiază (LRL, RSG, CambrHist, *cf. infra* 0.4 nr. 1).

Adăugăm cîteva observații relativ la utilizarea manualului de față: mai întîi, el prezintă datele concrete (variație, lingvistică internă şi externă), iar apoi doar anumite elemente de metodologie a cercetării (am reținut aici, ca fiind exemplare, filologia, înțeleasă ca ştiință a analizei izvoarelor, şi istoria şi teoria disciplinei). În mod obişnuit, travaliul ştiințific urmează o cale inversă: se pleacă de la un *a priori* teoretic şi de la tradițiile disciplinei, pe această bază se analizează izvoarele scrise şi orale, făcîndu-se apel la o bibliografie

BDD-B177-2 © 2008, 2012; 2014 (trad.) Armand Colin; Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:33 UTC)

secundară, pentru ca în final să se ajungă la anumite rezultate în diferitele domenii ale limbii. Inversiunea are în vedere, pur şi simplu, raţiuni de inteligibilitate.

Din aceeaşi perspectivă, la prima apariţie a unui termen tehnic, acesta este parafrazat pe scurt sau explicat între paranteze. Aceste glose terminologice nu sînt sistematice, dar, în majoritatea lor, au fost introduse la cererea studenţilor care au lucrat cu acest manual. Pe de altă parte, facem apel la un număr important de trimiteri interne, întemeiate pe numerele capitolelor şi ale subcapitolelor: trei cifre arabe (ex. «1.1.1»), urmate, eventual, de una sau două cifre complementare (ex. «1.1.1 nr. 1.1 » sau «1.1.1 nr. 1»).

La încheierea redactării celei de-a doua ediţii, dincolo de toate, rămînem cu numeroase regrete. În cadrul tuturor subcapitolelor am fi vrut să integrăm mai multe exemple, din diferite idiomuri romanice, mai ales din varietăţi dialectale sau din limbi mai puţin răspîndite, care, adesea, se arată a fi interesante pentru analiza lingvistică; totodată, am fi vrut să lărgim partea metodologică (*cf. infra* 4.0). Cu toate acestea, sperăm că numeroasele trimiteri bibliografice vor permite studenţilor să aprofundeze aspectele care îi interesează cu deosebire.

Geneza şi redactarea acestui manual sînt inseparabile de formaţia pe care am primit-o de la dascălii noştri, Max Pfister şi regretatul Dieter Hauck, precum şi de dezbaterile regulate, bogate şi plăcute, avute cu colegii noştri apropiaţi Jean-Pierre Chambon, Alain Lemaréchal, Wolfgang Raible, Wolfgang Schweickard, Elisabeth Stark, André Thibault şi Paul Videsott. La fel de inseparabile sînt şi schimburile mereu încurajatoare cu studenţii noştri de la Jena, Strasbourg şi Zürich.

De asemenea, mulţi dintre colegii noştri au intervenit în diferite faze ale redactărilor succesive ale acestui manual, recitindu-l parţial sau global. Este imposibil să mulţumim fiecăruia dintre ei, pe măsura timpului şi a efortului intelectual pe care le-au investit. Citäm în special pe Gerhard Ernst şi pe Marie-Ange, ale căror lecturi repetate ale primei versiuni au fost foarte intense. Dar mulţumirile noastre cele mai sincere se adresează tuturor colegilor noştri: Georg Bossong, Éva Buchi, Jean-Paul Chauveau, Cyril Dubois, Marc Duval, Dominique Gerner, Paul Gévaudan, Peter Koch, Johannes Kramer, Brenda Laca, Franz Lebsanft, Hansruedi Nüesch, Franco Pierno,

BDD-B177-2 © 2008, 2012; 2014 (trad.) Armand Colin; Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:33 UTC)

Ruth Radermacher, Franz Rainer, Fernando Sánchez Miret, Tania Paciaroni, Jean-Christophe Pellat, Stefan Schmid și Harald Völker.

Mulțumim, totodată, colaboratorilor noștri de la Zürich, care s-au implicat cu angajament, atît amical, cît și profesional, în întreprinderea celei de-a doua ediții a acestui manual, Laura Endress, Dumitru Chihai și Christian Di Giusto.

Acest manual este dedicat lui Carl, Franz, Johann și Amy Helena, care sînt cea mai mare provocare pedagogică a noastră, dar, totodată, cea mai mare bucurie pe care o împărtășim cu Hélène.

BDD-B177-2 © 2008, 2012; 2014 (trad.) Armand Colin; Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:33 UTC)